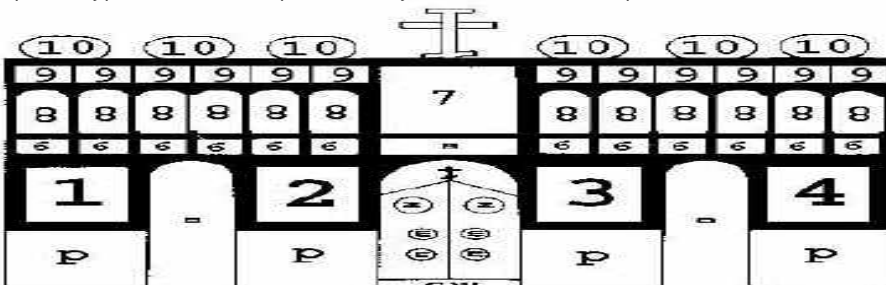

Piaty rad tvoria proroci Starého Zákona. Jedna skupina ikonopiscov uvádza 12 ikon v poradí: Mojžiš, kráľ Dávid, Jeremiáš, Daniel, Micheáš, Sofoniáš, Áron, kráľ Šalamún, Izaiáš, Ezechiel, Zachariáš a Malachiáš. Áron a Šalamún sa nahrádzajú niekedy Eliášom a Jonášom. Podľa inej skupiny je posledný rad zložený zo 16 prorokov: 4 veľkých a 12 malých.

Ikony svätých v ikonostase vydávajú svedectvo o prechode (premene) a pozývajú ľudí, aby premenili svoj život a dosiahli nebeské kráľovstvo. Nazerajme teda aj my takýmto spôsobom na podobu a život svätých, ktorých máme pred sebou. Nech nás uvažovanie o ich živote a duchovných zápasoch (zvlášť našich blahoslavených biskupov-mučeníkov) posilní k takej istej premene, akou prešli oni sami. Určite nás k tomu posilní aj požehnanie, ktoré prinesie vладыka Ján v nedeľu 18. septembra.

a. Michal

Farské oznamy

- v utorok pred sv. liturgiou sa budeme stále počas celého roka modliť Moleben k svätým Cyrilovi a Metodovi ako duchovnú prípravu na 1150. výročie ich príchodu na územie Slovenska
- v stredu 7. septembra sa po večernej sv. liturgii pomodlíme veľkú večereň s litiou so sviatku Narodenia Presv. Bohorodičky
- vo štvrtok 8. septembra slávime odporúčaný sviatok Narodenia Presv. Bohorodičky, sv.liturgie budú ráno o 8.00 (osl.) a o 18.00 (sl.) na Bani o 16.00 hod.
- pozývame všetky deti na otváraciu detskú sv. liturgiu, ktorou začneme nový školský rok. Opäť budeme vytvárať spoločné dielo, ktoré však zatiaľ zostáva pre vás ešte prekvapením.
- v nedeľu 11. septembra bude pri všetkých sv. liturgiách riadna zbierka na seminár
- v stredu 14. augusta slávime chrámový sviatok Povýšenia sv. Kríža, liturgie budú ráno o 8.00 (osl.) a o 18.00 (sl.) na Bani o 16.00 hod. V tento deň je predpísaná zdržanlivosť od mäsa.
- pozývame všetkých veriacich aby si vedeli zariadiť tak svoj voľný čas, aby sme sa od 14. augusta mohli spolu modliť a stretať sa na duchovnej obnove a tak aby sme sa spolu pripravili na odpustovú slávnosť spojenú s posviackou nového ikonostasu.
- v piatok 16. augusta vás pozývame na večernú sv. liturgiu po ktorej bude nasledovať krížová cesta po našom sídlisku. Sv. liturgia sa však začne skôr o 17.30 hod.
- slávnostná archierejská sv. liturgia spojená s posviackou nového ikonostasu bude v nedeľu 18. septembra o 10.00 hod. Hlavným slúžiteľom a svätiteľom bude vладыka Ján Babjak SJ, prešovský arcibiskup a metropolita.

Vydáva: Gréckokatolícka cirkev, Farnosť Povýšenia sv. Kríža,
Prešov Sekčov, Ul. Martina Benku 7, 08001 Prešov
Internet: www.grkat-sekčov.sk
e-mail: presov.sekčov@grkatpo.sk
Tel: 051/7725540

Tlač: A-print, s.r.o., Reimanova 9, Prešov

Len pre vnútornú potrebu

Dobrovoľný príspevok: 0,10€

Neprešlo jazykovou úpravou

VI. ročník Farský list

číslo XVIII 4. 9. 2011 Gréckokatolícka cirkev, Farnosť Povýšenia sv. Kríža, Prešov-Sekčov

Úvodník

Je dobré mať otca. Bez otca je rodina neúplná, deti voláme polosiroty. Aj Cirkev ako duchovná rodina má svojho viditeľného otca v pápežovi Benediktovi XVI. Je normálne, že deti idú pozrieť otca domov (do Vatikánu), ale raz za čas chce aj otec prísť pozrieť svoje deti ako žijú, a potešiť sa s nimi. Nevieť prečo bolo toľko rozruchu, až odporu okolo návštevy sv. Otca v Madride. Ale viem prečo. Bola to ZÁVISŤ že Cirkev otca má. Bol to smútok srdca z absencie, nedostatku otca. Im totiž taký otec chýba.

Svetové dni mládeže, ktoré pápež Benedikt XVI. na letisku v Madride ukončil, hodnotí arcibiskup Madridu, kardinál Rouco Varela, veľmi pozitívne. „Bilancia pastorálna, duchovná, apoštolská a ľudská nesmierne bohatá. V prvom rade počas týchto Svetových dní mládeže bolo vidieť podstatu týchto podujatí: stretnutie mladých s Kristom. Áno, bol tu pápež, ale neviditeľným spôsobom tu bol Pán. Pápež chcel len napomôcť tomuto hlbokému osobnému vzťahu s Kristom. A stretnutie s Pánom sa uskutočnilo! Verím, že pre mnohých mladých bude táto skúsenosť znamenať zmenu ich života. Zostanú silné dojmy, ako nočná modlitbová vigília s pápežom, s búrkou trvajúcou vyše 20 minút a reakciu mladých na dažď a vietor... A keď sa pýtali Svätého Otca, či chce ukončiť vigíliu, rozhodne povedal: „Ja nejdem, zostanem!“ Potom chvíľe eucharistickej adorácie, ohromné ticho masy ľudí, z ktorého sa zrodila obrovská radosť prúdiaca zo srdca. Áno, radosť mladých bola žiarivá. Bolo to svedectvo evanjelia, svedectvo o tom, že život sa môže prežívať s radosťou aj v ťažkých situáciách.“

V svojom rozlúčkovom príhovore Svätý Otec povedal: „Drahí priatelia, teraz sa vrátite do vašich miest, vašich domovov. Vaši priatelia budú chcieť vedieť, čo sa vo vás zmenilo po tom, čo ste sa v tomto vznešenom meste stretli s pápežom a so státisícami mladých ľudí z celého sveta: čo im povedať? Vyzývam vás k tomu, aby ste vydali odvážne svedectvo kresťanského života pred ostatnými. Tak budete kvasom nových kresťanov a pôsobíte, že sa Cirkev narodí s novou silou v srdciach mnohých ľudí. V týchto dňoch som uvažoval nad tými mladými, ktorí čakajú na váš príchod. Odovzdajte im moju náklonnosť a to najmä tým menej šťastným, ale aj vašim rodinám a komunitám kresťanského života, ku ktorým patríte. Priznám sa vám, že sa ma skutočne dotklo, keď som videl tak veľký počet biskupov a kňazov prítomných na týchto dňoch. Z hĺbky duše ďakujem všetkým, povzbudzujúc ich zároveň, aby pokračovali vo zveľaďovaní pastoračnej činnosti mladých s nadšením a nasadením. S potešením oznamujem, že miesto budúcich Svetových dní mládeže v roku 2013 bude v Rio de Janeiro (Brazília).

Otec verí svojim deťom. Túto nádej cítim zo slov pápeža. A ešte cítim vďačnosť. Čo viac by sme chceli. Kiežby sme všetci boli aspoň takými otcami svojim deťom.

a. Rastislav

Pamiatka založenia chrámu svätého vzkriesenia Krista a nášho Boha – 13.09.

V roku 66 po Kristovi vypuklo známe židovské povstanie proti rímskej nadvláde. Cisár Nero (54 – 68) poslal na jeho potlačenie vojsko pod vedením veliteľa Vespaziana. Keďže sily protivníkov neboli rovnocenné, už v prvej bitke zahynulo približne štyridsaťtisíc Židov a Rimania veľmi rýchlo dobyli Galileu. Keď sa novým cisárom stal uvedený Vespazian (69 – 79), ďalším vedením boja bol poverený jeho syn Titus. On Jeruzalem s vojskom obkľučil a napokon v roku 70 po Kristovi porazil, pričom zahynul približne jeden milión Židov. Jeruzalemský chrám bol vypálený a mesto bolo zničené, takže po ňom nezostal ani kameň na kameni, ako to kedysi predpovedal náš Pán Ježiš Kristus (Lk 19, 44). S výnimkou jediného dňa v roku, aj to výlučne za poplatok, bol Židom pod trestom smrti zakázaný dokonca vstup doň.

Po ďalšom neúspešnom židovskom povstaní v rokoch 132 – 135 pod vedením domnelého mesiáša Bar Kochbu dal rímsky cisár Hadrián (117 – 138) postaviť na ruinách Jeruzalema celkom nové mesto s názvom Aelia Capitolina. Zároveň dal zneuctiť prakticky všetky posvätné miesta kresťanov. Kristov hrob

prikázal zasypať a umiestniť nad neho sochu hlavného pohanského boha Dia. Na vrchu Golgota, kde bol Ježiš svojho času ukrižovaný, dal postaviť pohanský chrám zasvätený bohyni rozkoše Venuši. Dokonca aj v neďalekom Betleheme dal na mieste, kde sa Ježiš Kristus narodil, postaviť pohanský chrám zasvätený starogréckemu bohovi Adonisovi, ktorý zosobňoval Slnko. Na najposvätejších kresťanských miestach sa teda prelievala krv obetných zvierat na počesť pohanských božstiev.

Po známom Milánskom edikte svätého cisára Konštantína Veľkého (306 – 337; liturgická pamiatka 21. mája spolu s matkou Helenou) z roku 313, ktorým kresťania dostali vyústenú náboženskú slobodu, sa veci začali meniť. Konštantín napísal list jeruzalemskému patriarchovi Makariovi (313 – 333), aby venoval svoju pozornosť výstavbe nového chrámu na mieste Kristovho hrobu a zároveň tam vyslal svoju matku Helenu s veľkým množstvom finančných prostriedkov, aby osobne dohliadala na všetky stavebné práce. Pod jej dohľadom boli zbúrané pohanské svätyne, bol nájdený a slávnostne povýšený svätý Kríž (liturgická pamiatka 14. septembra) a bolo očistené aj miesto Kristovho hrobu. Vyrástol tam celkom nový chrám, a to taký veľký, že pod jeho strechou sa nachádzala dokonca aj neďaleká Golgota. Pôvodne sa volal Martyrion, čo v preklade z gréčtiny znamená svedectvo, neskôr bol premenovaný na Anastasis, teda zmŕtvychvstanie, a napokon sa zaužívalo jeho súčasné pomenovanie: Chrám Božieho hrobu. Isteže, v dôsledku predchádzajúcich i týchto stavebných prác sa dané miesta zmenili prakticky na nepoznanie.

Pod dohľadom svätej Heleny sa vybudovali aj mnohé ďalšie kresťanské svätyne, napríklad na Olivovom vrchu, v Getsemanskej záhrade a v Betleheme. Predsa však kresťanský chrám postavený na mieste Kristovho hrobu a zmŕtvychvstania bol zo všetkých najkrajší a najväčší. Žiaľ, práce na ňom trvali tak dlho, že svätá Helena ho svojimi pozemskými očami už nevidela. Zomrela v roku 327, niekoľko rokov pred jeho dokončením.

Keď bol kresťanský chrám na mieste Kristovho hrobu a zmŕtvychvstania hotový, svätý Konštantín zvolal do Jeruzalema klérus i veriacich zo všetkých končín kresťanského sveta. Dostavili sa nielen biskupi z Bitýnie, Trácie, Cilície, Kapadócie, Sýrie, Fenície, Arábie a Palestíny, ale napríklad aj z Mezopotámie, Perzie a Egypta. Zhromaždilo sa tiež takmer nespočítateľné množstvo veriacich. Uvedená slávnostná posviacka tohto kresťanského chrámu, zaiste najvýznamnejšieho pre všetkých kresťanov celého sveta až dodnes, sa uskutočnila v desiatom roku vlády cisára Konštantína, konkrétne 13. septembra 335 po Kristovi.

Pri jeho prípadnej návšteve, ale aj počas sviatku jeho posvätenia, pamätajme na skutočnosť, že najdôležitejšou kresťanskou svätynou, v ktorej má prebývať a pôsobiť Svätý Duch, je naše vlastné telo a naša vlastná duša.

Prezreté (www.furca.sk), spracoval DS

Ikonostas

Blíži sa deň chrámového sviatku a tento deň nebude výnimočný iba preto, že nás navštívi otec arcibiskup, ale aj preto, že posväť v našom chráme ikonostas. Priblížme si trochu pôvod ikonostasu. Už Konštantín Veľký (4. stor.) ohradil svätyniu drevenou ohradou, aby cez ňu neprechádzal hocičo. Neskôr bola svätynia oddelená obyčajnou železnou priehradkou, na ktorej boli pověšané sväté obrazy – ikony. Cisár Justinian premenil tvar tejto priehradky tým, že jej pridal stĺpy, ktorými sa jednotlivé časti rozdeľovali, a priestor medzi nimi ozdobil svätými obrazmi. Časom boli pridané ešte iné obrazy a tak sa objavil početný rad obrazov.

Až svätý Bazil a po ňom svätý Sáva a svätý Ján z Damasku zostavili usporiadanie obrazov tak, aby podávali dejiny spásy a slúžili veriacim ako vizuálna pomôcka na pochopenie základných právd kresťanstva. Ikonostas pripomína záves zo Starého Zákona medzi svätynou a svätynou svätých.

Všimnime si, že celé usporiadanie chrámu vedie od viditeľného k neviditeľnému. Podľa Simeona Solúnskeho je svätynia symbolom neviditeľného Krista, jeho božskej prirodzenosti, ale aj ľudskej duše, neba a svätosti Svätej Trojice. Skrytie oltára a tajomstva, ktoré sa na ňom odohráva, vedie veriacich ku kontemplácii o tom, čo nevidia očami, ale majú nazerať srdcom. Prepojenie viditeľného a neviditeľného sveta sa uskutočňuje prostredníctvom svätých – viditeľných svedkov neviditeľného sveta, ktorí životom na zemi vydávali svedectvo o svete neviditeľnom.

Úplný ikonostas sa skladá z piatich radov ikon a troch dverí. Stredné – *cárske* alebo *kráľovské* sa nazývajú preto, lebo cezeň prechádza Kráľ slávy, Pán neba vo svätých daroch. Dostali pomenovanie aj

svätými, lebo cez ne sa prenášajú sväté dary a nie je dovolené cez ne prechádzať prostým ľuďom, iba posväteným (diakon - len v určených prípadoch, kňaz, biskup) Sú dvojkrídlové, pripomínajúce Starý a Nový Zákon. Symbolizovali Spasiteľa podľa Jeho slov: „Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený; bude vchádzať i vychádzať a nájde pastvu.“ Je na nich vyobrazené *Zvestovanie Presvätej Bohorodičky* ako počiatok nášho vykúpenia a kvôli spomienke, že vtelením Božieho Slova otvorili sa nám nebesá. Na našom ikonostase pod touto ikonou Zvestovania sú zobrazení štyria evanjelisti, aby sa tým naznačilo, že aj oni podobne ako archanjel Gabriel zvestovali svetu radostnú zvesť o vykúpení ľudského pokolenia. Bočné dvere ikonostasu sa nazývajú diakonské, lebo cez ne vchádzajú diakoni do svätyne. Najčastejšie sa na nich zobrazujú svätí diakoni s orárom v ruke (sv. archidiakon a prvomučeník Štefan a sv. archidiakon Vavrinc), alebo archanjeli, ktorí nám pripomínajú, že tam, kde Boh sedí na prestole, sluší sa vstupovať s anjelskou nevinnosťou a zbožnosťou. Na dverách južnej strany sa obvykle nachádza ikona archanjela Michala, ako strážcu vchodu do raja. Na severných dverách je ikona archanjela Gabriela. Otvorenie dverí symbolizuje otvorenie raja.

Jednotlivé rady ikon:

Prvý rad: tvoria ho výjavy zo Starého zákona. V našom prípade to sú vyobrazenia: vyhnanie prarodičov z Raja, Kainova bratovražda, návšteva u Abraháma, obetovanie Izáka, Jakubov sen s rebríkom, prechod cez Červené more.

Druhý - základný rad: Na našom ikonostase je tvorený 6 ikonami. Na severnej strane od kráľovských dverí je obraz Presvätej Bohorodičky s Ježišom Kristom na rukách. Na južnej strane je ikona Spasiteľa Ježiša Krista ako proroka alebo učiteľa. V ruke drží otvorené evanjelium so slovami: „*Podďte, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta.*“ (Mt 25, 34) Vedľa ikony Presvätej Bohorodičky je ikona svätého Mikuláša, arcibiskupa z Myry, ktorý je patrónom východných cirkví. Niekde je zvykom dávať patróna miestnej cirkvi - teda patrónom nášho arcibiskupstva je sv. Ján Krstiteľ - ale ide skôr len o výnimočné prípady - perličky. Na južnej strane nasleduje ikona sviatku alebo svätého, ktorému je chrám zasvätený - u nás sviatok Povýšenia sv. Kríža. Po krajoch základného radu máme na ikonostase ikony našich blahoslavených biskupov - na severnej strane bl. Hopko a na južnej bl. P. P. Gojdič.

Ďalšie rady už nie sú súčasťou nášho ikonostasu na Sekčove, ale pre informovanosť ich spomeniem.

Tretí rad: je vytvorený z ikon dvanástich sviatkov Pána a Bohorodičky, a to v chronologickom poradí podľa dátumu v liturgickom kalendári:

1. Narodenie Bohorodičky
2. Ochrana Presvätej Bohorodičky
3. Uvedenie Bohorodičky do chrámu
4. Narodenie Ježiša Krista
5. Zjavenie Pána
6. Stretnutie Pána so spravodlivým Simeonom
7. Zvestovanie Presvätej Bohorodičky
8. Vstup Ježiša Krista do Jeruzalema alebo Ukrižovanie alebo Povýšenie svätého Kríža
9. Vzkriesenie Ježiša Krista
10. Nanebovstúpenie
11. Zoslanie Svätého Ducha
12. Zosnutie Presvätej Bohorodičky.

Uprostred tohto poradia ikon na kráľovskými dverami je ikona Poslednej večere a je výrazom toho, že v chráme sa koná nekrvavým spôsobom tá istá obeta, ktorú priniesol Kristus na kríži a ktorú na poslednej večeri ustanovil on sám.

Štvrtý rad tvoria ikony svätých apoštolov. Zobrazujú sa po jednom, dvoch alebo po troch, podľa okolností a miesta na ikonostase. Zo severnej strany na juh: svätý apoštol Tomáš, Bartolomej, Matúš, Andrej, Marek, Peter. Ďalej svätý apoštol Pavol (alebo Júda Tadeáš), Lukáš, Ján, Jakub st., Šimon a Filip. Znázorňujú sa so symbolmi typickými pre toho ktorého apoštola (Peter – kľúče, Pavol – meč, Andrej – kríž v tvare X, ...)

V rade nad ikonou Poslednej večere je obraz Krista Kráľa a veľkňaza - Deésis